

Назаре ба Китоби Муқаддас

Мақсад: Ҳамаи китобҳои Аҳди Қадимро аз назар гузаронида бояд фикри асосии оятҳо, бобҳо ва мавзӯҳоро фаҳмондан даркор. Мақсади умӯмии ҳамаи китобҳои Муқаддасро ва донишҷӯён фаҳмонда лозим. **Донишҷӯён Аҳди Қадимро хонданд ва ҳар боб сарлавҳа навиштан лозим.**

«Тамоми Навиштаҳо аз рӯи илҳоми илоҳист ва барои омӯзиш, барои мазаммат(сарзаниш), барои ислоҳ, барои ҳидоят ба роҳи адолат ғоиданок аст, то ки марди Худо комил гардида, ба ҳар амали нек муҳайё бошад.» (2) Ба Тимотинос 3:16-17

Китоби Муқаддас чӣ гуна китоб аст?

- «Китоби Муқаддас маҷмӯаи Навиштаҳои Муқаддас аст, ки дар давраи 1400 сол аз ҷониби тахминан чил нафар муаллифони аз Рӯҳи Муқаддас илҳомёфта навишта шудааст.» (Аз «Дар бораи Китоби Муқаддас»)

Китоби Муқаддас як муаллиф дорад яъне Худо. Китоби Муқаддас як китоб аст, як ақида дорад ва нақшаи Худоро дорад -- Одамизод Худоро мешиносад.

- „Зеро ки каломи Худо зинда ва таъсирбахш...” Ибр.4:12
- „Алаф хушк мешавад, гул пажмурда мегардад, вале каломи Худои мо то абаддоим қоим хоҳад буд.” Ишаъё 40:6
- Каломи Худо мансух шудагӣ нест. Петрус 1:23-24 - «Каломи Худо, ки зинда аст ва то абад боқист. Зеро ки ҳар ҷисм мисли алаф аст, ва ҳар ҷалоли одамӣ - мисли гули алаф; алаф хушк мешавад, ва гули он мерезад, аммо каломи Худованд то абад боқист.»

Таърихи Китоби Муқаддас

- Аҳди Қадимро Эзро тартиб доданд (Асри 5-6 пеш аз милод) – 2600 сол пеш.
- Асри 4 – ҳамаи аҳди ҷадид ба тартиб дароварда шуд.
- Асри 13- бобҳо сар шуданд (1189 бобҳо)

Асри 16 – рақами оятҳо монда шуданд.

- Номи Аҳди Қадим ва Ҷадид аз (2) Қўринтиён 3:6,14 аст.
- Аҳди Ҷадид иҷрои Аҳди Қадим аст.

Назаре ба Ҳастӣ

Ҳастӣ – Дар бораи ибтидо, ки Худо ба саршавии дунё шуруъ мекунад.

- Ин таҳкурсии Китоби Муқаддас мебошад
- Ҳастӣ яке аз панҷ китоби Таврот ё шариат аст ва ҳамаи ин китобҳои Таврот аз илҳоми Мусо буданд.
- Мавзуи асосии ин китоб чор воқеа ва чор шахси бузург.

4 воқеа: дар байни 2000 сол

1. Ҳастӣ 1-2 Офариниши олам
2. Ҳастӣ 3-5 Гуноҳи одам
3. Ҳастӣ 6-9 Тӯфони Нӯҳ
4. Ҳастӣ 10-11 Саршавии халқҳо

4 Шахси Бузург дар байни 286 сол

Иброҳим

Исҳоқ 193 сол 2090-1897 п.м. Ҳастӣ 12-36

Соли 2090 п.м. марги Тораҳ - 11:32

Соли 1897 п.м. Юсуф ба миср рафт – 37:2

Яъқуб

Юсуф 93 сол 1897-1804 п.м.

Юсуф - Соли 1804 п.м. Марги Юсуф – Ҳастӣ 50:26

Оятҳои Муҳим 3:15 ва 12:2-3

- Ҳастӣ 3:15
- Ҳастӣ 12:2-3

Боби муҳим – Ҳастӣ 15

Аҳди Иброҳим

1. Ваъдаи замин – Ҳастӣ 15:18
2. Ваъдаи халқи бузург – 13:16
3. Ваъдаи баракат – 12:2

Исо дар Ҳастӣ - 3:15, 49:8-10

Юсуф ва Яхудо

- Ҳастӣ 37:3,4; 37:26-27
- Ҳастӣ 38 – барои чӣ ин воқеа дар байни ҳикояти Юсуф аст?
- Ҳастӣ 39:2, 3, 22, 23
- Ҳастӣ 43:8-10
- Ҳастӣ 44:14-33

Хуруҷ

- Ҳастӣ то Хуруҷ 430 сол – Хуруҷ 12:40
- Таҳкурси офу одам Исроил,
- номи китоб аз Хуруҷ 19:1-2.

Фикри асосӣ - Аз ғулумии Миср то озод кардани Исроил

Кай буд?

- Марги Юсуф соли 1875 пм
- Хуруҷ аз Миср соли 1445 пм буд.

Мухтасари китоб:

- Хуруҷ 1-18 Аз миср озод шуданд
Ҷои воқеъ – Миср – биёбон
- Хуруҷ 19-40 - Аз Худо шариат омад
Ҷои воқеъ – куҳи Сино

Оятҳои асосӣ - 3:2-7, 12:23

Тимсоли наҷот – 6:6

- Аз хун - 12:1-14
- Аз кудрати Худо наҷот ёфтан – Боби 14

Калимаҳои Нав

Маскан (25:9) – ҷои ки ҳузури Худо сокин мешавад, ин тартибтар аз хаймаи ҷомеъ.

Масеҳ дар ин китоб нишон медиҳад

- Иди фисҳ - 1 Қӯр 5:7, Юҳанно 16:29,36 - ӯ фисҳи мо
- Манн – Хуруҷ 16:14-15 , Юҳанно 6:31-33
- Саркоҳин – Хуруҷ 39 – Ибриён 4:14-16
- Хайма – Хуруҷ 25-30,37 – Ибриён 8:5

Мавзуи дигар нишон медиҳад

- Охири китоб – Қалоли Худо 40:34-38
- Ҳама халқҳо –
 - Хуруҷ 9:16 – дар тамоми дунё
 - Ҳасти 12:3,18:18
 - Мақсад бо халқҳо – 14:4,18

Ибодат

Мақсад – парастии Исроил

Онҳо аз Миср халос шуданд ва ҳозир хизмат мекунанд.

Мухтасари Китоб

Ибодат 1-17 – Роҳи ба Худо – аз тарафи қурбонӣ

Ибодат 18-27 - Ҳаррӯза ба Худо – чӣ хел тақдир мешавад

Кучо? Кӯҳи Сино, ҷои ки 10 аҳкоми Худо дода шудааст.

Ин китоб дар байни як моҳ нивишта шудааст.

Фикри асосӣ: Муқаддас бошад, 11:44-45, 19:2,

- Муқаддас аз қонунҳои қоҳинон
- Муқаддас аз қонунҳои қурбонӣ

Оятҳои асосӣ: 17:11 ва 20:7-8; (Ибриён 9:22)

Боби асосӣ: Ибодат 16 – рӯзи кафорат

Калимаҳои нав

- *Хаймаи ҷомеъ* – (1:1) Ҷои муваққатӣ, ки ҳузури Худо сокин мешавад. Ҳам ҷои ки коҳин бояд қурбонӣ кунад. Дертар, «маскан» барпо шуд (Ададҳо 9:15), аммо Ададҳо 10:3 хаймаи ҷомеъ меғӯяд. Пас ҷои ки Худо сокин мешавад, ду ном дорад: *хаймаи ҷомеъ* ва *маскан*. (1) Вақоеънома 6:32 – номи ин «маскани хаймаи ҷомеъ» меғӯяд то маъбад сохта буд.
- *Кафорат* – (1:4) – сафед шудан
- *Тақдис* – (22:32) муқаддас шумордан, ба покӣ нисбат додан.
- *Чурм, мучрим* – (боби 5) айб, ҳаром

Назаре китоб:

Ибодат 1-17 – Роҳӣ ба Худо – аз тарафи қурбонӣ

- Боби 1-7 – Қурбонӣ
- Боби 8-10 – қонунҳои коҳин
- Боби 11-15 – Қонунҳои ҷисмӣ
- Боби 16-17 – Сафед шудан

Ибодат 18-27 - Ҳаррӯза ба Худо – чӣ хел тақдис мешавад

- Боби 18-20 – Рафтори Халқ
- Боби 21-22 – Тақдиси Коҳин
- Боби 23-24 – Тақдиси Ибодат
- Боби 25-26 – Тақдиси Замин
- Боби 27 – Қасам хурдани Халқ

Хондани китоб

- 1:1-5
- 4:1-6 – дар бораи гуноҳ
- Ибодат 5 – Гуноҳи айбдорӣ
- Ибодат 11 – Ҳайвони нопок
- 11:4 – шутур 11:5 – заргӯш 11:6 – харгӯш
- 11:7 – хук Маркус 7:14-23
- Ибодат 16:29-34
- Ибодат 17:2-4 – фақат коҳин қурбонӣ мекунад.
- 17:11- дар бораи хун

Қонунҳо

- 19:2 – номи Худо
- 19:16 – ғайбат
- 19:17-18 – нафрат дар дил
- 19:19 – донак ва либос
- 19:28 – татоо
- 19:33 – хориҷӣ -«ӯро мисли худ дӯст дор» 19:34 – мисли Матто 5:43
- 19:36 – вазни инсофӣ
- 25:2-4

Халқҳо - Ибодат 26:45

Қалоли Худо - Ибодат 9:6, 23

Асирий пешгӯӣ шуд- Ибодат 26:33, 38

Назаре ба Ададҳо

Мавзӯи китоб – халқ ба гумроҳӣ рафтанд.

Ададҳо чӣ аст? – шумора аст

1:1-3, 1:21 ва 26:1-3– саршӯморӣ ду бор дар ин китоб аст.

Кай? – як сол баъд аз Хуруҷи Миср

- Хуруҷ – 1445 пеш аз милод
- Ададҳо – 1440 – 1405 пеш аз милод (40 сол дар биёбон)

Мухтасари китоб

- Боби 1 - 12 – насли куна – куҳи Сино
- Боби 13 – 20 – Халқ дар биёбон гумроҳӣ шуданд
- Боби 21 – 36 – Насли дигар - ба замини нав мераванд

Калимаҳои нав

1. Қудси қудсҳо – (4:19-20) – ҷои муқаддастарин, ки ҷалоли Худо дар он ҷо маскан дорад.
2. Хаймаи ҷомеъ – (1:1, 2:2) Ҷои муваққатӣ, ки Худо сокин мешавад.
3. Маскан (1:50-53) – ҷое ки Худо сокин мешавад ва ин ороштар аз хаймаи ҷомеъ.

Калимаҳо ки такрор шудааст.

«Ва Худванд гуфт»

«абр»

«шумора»

«биёбон»

«хаймаи ҷомеъ»

Мӯоб, Мидиён,

«қурбонӣ»

Мӯсо, Худованд, Исроил -

Хондани китоб

- Ададҳо 4:21-23 – шумораи онҳое, ки хизмат мекунанд.
- Ададҳо 11:1-25 шикояти Халқ
- Ададҳо 13:26 – 14:60 – гуноҳи халқ
 - Ададҳо 13:25-14:34 – Хабарӣ ҷосусоне ки баргаштанд
 - 40 руз = 40 сол
 - Ададҳо 14:34-38 Ҷазо аз Худо
- Гуноҳи Мусо – Ададҳо 20:2-13

Оё ин китоб барои мо аст?

(1) Қўр. 10:11 «Ҳамаи ин ба онҳо чун тимсоле рўй дод, ва барои тарбияти мо навишта шуд, ки охирзамон насиби мо гардидааст.»

Исо дар Ададҳо

1. Исо – Ададҳо 21:4-9 – Юҳанно 3:14
2. Адад 17-Асои Ҳорун – монанди эҳёи Исо
3. Боби 16-18– ва Ибриён 5:5 – Исо саркоҳин аст.
4. Ададҳо 19 - Ибриён 9:13-14 – Қурбони сухтани

Чалоли Худо – Ададҳо 14:10, 21, 22

- Ададҳо 16:19, 42
- Ададҳо 20:6

Халқҳо - Ададҳо 14:15, 21-22

Назаре ба Такрори Шариат

Солҳои зиндагии Мусо - 40 сол дар Миср

- 40 сол дар Мидиён
- 40 сол дар биёбон (1:3)
- Чи шуд? - 8:1-5
- Бо ки? – ба онҳо ки 40 сол дар биёбон монданд

Кучо – сарҳади замини нав

- Ҳастӣ, Хуруҷ, Ибодат ва Ададҳо – **Худо** ба халқ суҳан медиҳад
- Так. Шариат - Ин китоб **Мусо** ба халқ суҳан медиҳад

Суҳанони охири Мусо дар ин китоб

Калимаи Нав

- «Фароиз» - аҳкоми Худо, фармони Худо

Мухтасари Китоб

Сухани 1 – 1:1-4:43 – коре, ки Худо анҷом дод

- Худо зоҳир кард – 2:7
- бисёр мурданд – 2:14-16
- пароканда мешаванд – 4:25-29
- муҳаббати Худо – 4:37

Сухани 2 – 4:44 - 26:19

- 4:44 – шариат кононҳои оддӣ – халқҳо

- Боби 5 – даҳ Аҳком
- Боби 6 – шариат дар дили шумо
- Боби 7 – халқоро бадар кунад, 7:7-8 мухаббат
- Боби 8 – дар хамир нигоҳ дор
- Боби 11-28 қонунҳои шариат
- 10:12-13 – итоат кунед
- 10:15 – онҳоро дӯст дошт
- 23:5 – туро дӯст медорад

18:15-18 – Масеҳ нишон медиҳад

Сухани 3 – 27:1- 34:12 – кори оянда

- Боби 28 – Баракату лаънат
Оятҳо: 28: 32,41,63-64 –пароканда
- Т. Шариат 30:19-20 – Аҳди шариат

Марги Мусо – 32:48-52, 34:5-12; (Китоби Яҳудо 9)

Халқҳо – Т. Шариат 29:24

Қалоди Худо - Т. Шариат 5:24

Пешгӯии Асирӣ - Т. Шариат 4:27, 30:1

Еҳушаъ

Китоби Муқаддас аввал 5 китоби Мӯсо - Таврот сар мешавад баъд 12 китобҳои таърихӣ. Еҳушаъ аввали китоби дар ин қисми китобҳои таърихӣ мебошад.

- Соли Хуруҷ – 1445
- Соли Еҳушаъ -1405 – 40 сол баъди Хуруҷ

Еҳушаъ ки буд?

- Ададҳо - 13:16 – номи Еҳушаъ бори якум такрор шудааст.
- Хушаъ – маънии «наҷот»ро дорад.
- Еҳушаъ – маънии «Худо наҷот аст»
- Бо забони ибрий – номи «Исо» аст.

- таваллуди Ғушаъ дар вақти гуломии Миср буд.
- Вақти Ғушаъ ғалабаовар аст.
- Ў яке аз ҷусусони Исроил буд. - Ададҳо 14:5-9
- Ҷои Мусоро гирифт – Ғушаъ 1:1-9

Ояти тиллоӣ - 1:8, 11:23 "кавӣ бош"- «натарс» чанд бор такрор шудааст дар Боби 1.

Мухтасари Китоб

- Боби 1-5 - Тайёрии Халқ
- Боби 6-12 – Ҳамла ба Замин – ғолибӣ бар замин
- Боби 13-24 – Тақсими Замин

Фикри асосӣ - Худо Хукмрон Исроил аст

Ғалаба аз дасти Худо – на аз зӯрии одамизод.

Калимаҳои нав

1. «фавҷ» 6:6 – гурӯҳ аз мардум
2. «ӯрдугоҳ» 1:11, 6:22 – ҷои истиқомат
3. «ӯрдун» Дарё ки садҳади шарки Исроил.
4. «торумор» 10:1 – несту нобуд шудан

Мухтасари Китоб

- Боби 1-5 - Тайёрии Халқ
- Боби 2 – Ҷосус фиристод 2:1
- Боби 3-4 – Халқ тақдис шуданд
- Боби 6-12 - Ҳамла ба Замин
- Худо зӯр аст- на одам
- Нобуд шудани Ериху – 6:1-21-ро хонед

Боби 13-24 – Тақсими Замин

- наметавонад бадар ронад
15:63,16:10, 17:13
- мақсадҳои левизодагон нишон медиҳанд.
- 21:1-5 – шариат дарс медиҳад
 - Фикри оромӣ

- 14:15, 21:44, 22:4, Ибриён 4:8

Баракати Колеб - 14:6-13

Ехушаҳъ – намунаи Исо

- Ҳамном - Ҷ барои халк ғалаба меовард
- Ҷ мебинад, ки Мӯсо ғалаба наметавонад овард
- Ҳам Исо ғалаба овард, ки шариат наметавонад овард
- Зоҳири Исо дар китоб – 5:13-15
- Мисоли хуни Исо – 2:21 – Матто 1:15

Фармони Ехушаъ 23:6-16

Юсуф - 24:28-32

Ҷанги рӯҳонӣ – Эф. 6:10-12

Доварони Исроил

Ин китоб бар аъкси Ехушаъ аст.

Доварон – Халқҳо ки итоаткаш набуданд ва бут параст буданд. 17:6, 18:1, 21:25
- „Дар он айём подшоҳе дар Исроил набуд“

Ояти Асоси – Доварон 21:25, 2:20-21

Вақт – 350 солҳо вақт мегузорад

Ки навишт? – Самуил

Тақрибан солҳои воқеъҳо:

- Иброҳим – соли 2000 пеш аз милод
- Хуруҷ - 1445 пеш аз милод
- 40 соли биебон 1445-1405
- Доварон 1400-1040
- Довуд – тақрибан соли 1000 пеш аз милод.

Дар ин китоб "сикло" – гардиш вучудият аст:

гуноҳ – Азоб – Тавба – Наҷот тақрор шудааст- баъд ба гуноҳ.

Мухтасари Китоб

- 4:4 – Дебурои Набия
- 4:8-9 – Мард роҳбарӣ намекунад
- 6:11-15 – умед пайдо шуд бо саволи Ҷидъун.
- 6:22-23 – Масеҳ дар китоб, зоҳирии Фариштаи Худованд.
- 7:1-8 -- 22,000 – 10,000 – 300
қудрати Худо нишон медиҳад.
- 13:8-22 – номи Худо ва ҳам Фариштаи Худованд зоҳир шудааст.
 - Забур 138:6, Иш.9:6
- 17:1-13 – Мисоли Михойху - мисли «ҳар кас он ҷӣ ба назараш писанд меомад, мекард.»
- 21:25

Рут

Ин китоб ҳикояти ишқӣ, дар вақти доварон. Ин ҳикояти бар аъкси доварон мебошад. (1:1)

Рут кӣ буд?

- Яхудӣ набуд
- Аз Мӯоб
- Ё вафодор буд – Яхудӣён дар он вақт бевафо буданд.
- Ё имон дошт

Мисолҳо дар вақти Доварон

Доварон боби 17-21 – 2 мисоли бад навишта шуд, Доварон нишон медиҳад, ки ҷӣ хел яхудӣён аз Худо дур шуданд аммо Рут нишон медиҳад, ки ба Худо имон дорад.

Фикри Асосӣ - Фидия додан

Ояи тиллоӣ - 1:16

Ин китоб иҷрои шариатро нишон медиҳад:

- Ибодат - 25:25-34
- Т. Шариат 25:5-10
 - „Фидиягузор„ – 19 бор дар ин китоб аст.

Хондани ин китоб

- 1:1 – Аз Байт-Лаҳм
- қаҳтӣ – Т. Шариат 28:15 – замин баракат намегирад
- 2:7 – бодикқат бояд нигоҳ кард
- 2:8-9 – Бӯаз ўро ҳимоят мекунад, ва чун духтараш қабул кард, ки онҳо хеш ҳастанд.
- 2:11 – ба мисли амали Иброҳим
- боби 3 – оё ин кор бо қоида нест? Дар он вақт агар мардон иҷро намекунанд, *ин вазифаи занон буд.*
- 3:9 – Рӯт Бӯазро хостгор мешавад
- 3:15-17 – Бӯаз розӣ шуд.

Назар ба (1) Подшоҳон

- Ин китоб ҳаётҳои Самуил, Шоул то Довудро дар бар дорад.
- Роҳбарии подшоҳонро нақл мекунад
- Ивазшавии Роҳбарон маълум мешавад.
- Подшоҳон ва (2) Подшоҳон – Як китоб буд аз нигоҳи Яҳудиён. номи (1) Самуил ва (2) Самуил бо забони дигарон.

Кӣ ин китобро навишт?

- Самуил баъд аз Шимшӯн (Доварон боби 13-16) буд.
- 1 Вақоенома 29:29 – Самуил ин китобҳоро навишт

Фикри Асосӣ – ба Худо дуо кунед, така кунед

Худо ба халқи Исроил подшоҳ ваъда мекард

- Ҳастӣ 49:10
- Т. Шариат – 17:14-20

Боби 1-7 Ҳукмронии Самуил

- Мушкилии Ҳанно – 1:1-2

- 1:11 – дуо
- 1:19 – ҷавоби Ҷ
- 2:10 – дар бораи Масеҳ
 - Роҳбарӣ суғ буд – Эли
- 2:30 –
- 3:1 –
- 4:21-22 – Ихобӯд – шараф ё ҷалоли Худо рафт
- Ҳозури Худо рафт

Боби 8-15 - Ҳукмрони Шоул

- Мақсади халқ 8:5-7
- Худоро рад кардан
- Барои чӣ Шоул қабул кард – 9:2

Ҳатоҳои Шоул :

1. 13:7-14 – қурбонии Шоул
2. 14:24-29 – қасами бечо

14:38-45 – чи шуд?

3. 15:3 – ба фармони Худо итоат накард

15:10-15 –

15:22-23

Боби 16-31 - Ҳикоятҳои Довуд

- Мақсади Худо – 16:7
- 16:11-13 – мадҳина Довуд
- Шоул зидди Довуд – Боби 18,19
- Боби 20 – Йӯнотон – дӯсти Довуд
- 28:5-19 – Марги Шоул

ҷалоли Худо – 1 Подшоҳон 4:21-22

(2) Подшоҳон – Ҳаёти Довуд

Кай? – 1000 пеш аз милод дар байни 40 сол

Дар бораи Довуд –

Ба Сулаймон Худо гуфт: «*надарат Довуд рафтор менамуд, бо дили соф ва аз рӯи виқдон рафтор намуда.*» (3) Подшоҳон 9:4

- Чунки Довуд Худоро чувстучуй мекунад ва гунохро тез эътироф мекунад

Мухтасари китоб (2) Подшоҳон:

- Боби 1-10 - ғолибии Довуд
- Боби 11 – гуноҳи Довуд – боби асосӣ
- Боби 12-24 – ғалтидани Довуд

Зӯриҳои ва зорҳои Довуд

- Итоат – баракат
- Гуноҳ – довари Худо

Барои Яҳудиён – ин китоб муҳим аст чун, ки

1. Халки Исроил мухтаҳид гаштанд.
2. Ерусалим пойтахт шуд.

Ҳондани китоб

- Боби 1-4 – марги Шоул ва қудрати Довуд, ҷавоби Довуд, қасос гирифтани намеҳоҳад.
Боби 3:19-24 - қасосгирӣ намекунад
Юоб қасосгирӣ кард
- 5:6-10 – Ерусалимро гирифтанд
- 5:13 – занони бисёр гирифт – 8-та дошт
- Боби 7 – Худо марказ дар ҳукмронии Довуд
Аҳди Довуд – 7:4-57
Луко 1:32-33
- Боби 8:6,14 – баракати Худо
- Боби 9 – меҳрубонии Довуд ба Мефибӯшет
Эҳсонии Довуд

- Боби 11 – гуноҳи Довуд
хонед 11:1-17, 12:1-13

Боби 12-24 – оқибатҳои гуноҳҳои Довуд

1. Кудак мурд 12:15-23
2. Писари ӯ Аммон зино мекунад бо хоҳари ӯгояш – 13:1,11
3. Писари ӯ Абшалӯм Амнӯнро кӯшт – 13:21-36
4. Абшолӯм роҳбари инқилоб - зидди Довуд – 15:10-12
5. Довуд аз Ерусалим мегурезад – 15:14
6. Ватан тақсим мешавад – 20:1-3
7. Гуноҳи дигари Довуд – 24:10 – саршумории аҳоли

(3) Подшоҳон

Дар китобҳои яҳудиён 3 ва 4 Подшоҳонро як китоб буданд.

Воқеаи китоб – подшоҳи дудила аст, баъд мамлакат ба ду қисм тақсимшуда аст

Ки навишт? Таърихи Яҳудӣ – Иримии навишта аст.

Кай навишт? Пеш аз 586 п.м. (586 вақти Асирии Бобил)

Подшоҳии Сулаймон то Аҳазииҳ дар бар мегирад – 971-851 пеш аз милод.

Мақсади китоб – Аҳди Худо ба халқи Исроил ва роҳбарон – чӣ ҳел онҳо бе вафо буданд (заволи мамлакат)

- Т. Шариат – 28:36,37, 41 – лаънати беитоатӣ.

Дар ин китоб ҳама чиз нест

- мисол Омрӣ - 3 Подш.16:21-30
- Фақат чизҳои сиёсат, ки муҳим буд – Дар барои Омрӣ фақат 8 оят аст.

Мухтасари Китоб

- Боби 1-11 – мамлақати Мутаҳид
Ҳуқумронии Сулаймон – оромӣ барои 40 сол буд.
- Боби 12- 22 – мамлақати тақсимшуда – азоби 90 сола
Хулосаи тақсим шудан – ду подшоҳ, ду пойтахт, ду дин.

Ояти Асосӣ - (3) Подшоҳон 9:4-5, 11:11

Хондани китоб

- Боби 1-2 – Ҳукмронии Сулаймон мустаҳкам шуд
(3) Подшоҳон 3:1 – проблемаи асосии Сулаймон
- 3:5-15 – Хоҳиши Сулаймон
- 5:2-5 – хонаи Худо Маъбад
- боби 5-8 – ибодатгоҳ
- 8:10-11 – Ҳузури Худо омад (**ҷалоли Худо**)
- 9:1-9 – Аҳди Довуд

Хатоҳои Сулаймон

1. (3) Подшоҳон 9:11 – Ба подшоҳи дигар шаҳрҳоро дод.
9:20-21 – халки дигарро кор медиҳад, онҳоро пеш накард.
2. Нукра ва тилло, ва аспҳо афзун нақун- аммо ӯ ин хел кард.
Боби 10:16,26,27,28
Такрори Шариат 17:16-17 – зидди ин буд.
3. Занҳо – боби 11:2,3,4
4. Бутпараст - 11:7-9
5. Ҷазои Сулаймон аз гуноҳаш - 11:11

Боби 12-22 – Мамлақати тақсимшуда

боби 12 – Раҳабъом – Ёробъом

- 12:19 –
- 14:22, 15:3
- 15:11 – рост буд
- 22:43 – Еҳӯшофот

Хизмати Илос – 16:19 – муъҷизоти ӯ дар он вақт буд.

(4) Подшоҳон

Фикри асосӣ - "Ҳикояти ду мамлакат" – Ба тарафи асират мераванд.

Мухтасари Китоб

Боби 1-17 – мамлакати тақсимдагӣ

- Асироти Ашшур – Исроил 722 пеш аз милод.
- 9 оилаҳои подшоҳон буд – ҳама бад буданд

Боби 18-25 – Мамлакати мондагӣ

- Асироти Бобилистон – Яҳудо – 586 пеш аз милод
- 8 подшоҳон- як оила буданд, роҳбарҳои гуногун набуд.

Ин китоб нишон медиҳад, ки Худо чазо медиҳад. (Мисли гуноҳ, бутпарастӣ, парокандагӣ)

Фарқиятҳои 3 Подшоҳон ва 4 Подшоҳон

- Ин китобҳо бо Довуд сар мешаванд вале бо Набукаднеср тамом мекунанд.
- Бо ҷалоли Сулаймон сар мешавад вале бо шарм кардани Еҳўёкин тамом мешаванд.
- Бо маъбад сохта шуда сар мешавад вале охираш маъбад вайрон шуд.
- Бо баракатҳои Худо барои итоат сар мешавад вале барои беитоатӣ бо лаънатҳои Худо тамом мекунанд.
- Аввал мамлакати муттаҳид буд вале охираш тақсим ва нест мешаванд.

Ҳондани китоб

Боби 1-17

- Подшоҳон 1:1-16 – Худо пайгамбаронро ба Исроил фиристод
- Подшоҳон 1:2 – Сомария – пойтахти Исроил
- Боби 2- Элишоъ
Чанд муъҷизот нишон медиҳад
- 6:8-23 – душмани Исроил
- 16:1-4 – писарашро қурбонӣ кард
- 17:4-23 – Сабаби Асироти Ашшур

Боби 18-25 – Мамлақати мондагӣ

- (4) Подшоҳон 18:1-5 – Ҳизқии Худо Яхудоро аз Ашшур наҷот медиҳад
- 19:14-19 – Дуо
- 19:20 – Ишаъии набӣ – вақти Ҳизқии
- 20:12-13 – Хатои Ҳизқии
- 20:14-19 – Ишаъии набӣ
- 22:1-2 – Йӯшиёху 22:3 – таъмири маъбад
- 22:11-13 –
- 24:10-15 – Асироти Бобил
- 24:2 – ки ин корро кард?
- 25:8-9 – маъбад
- 25:21- Асироти

(1) & (2) Вақоенома

- Ин ду китоб баробари 2,3 ва 4 Подшоҳон ҳастанд.
- Ин китобҳо охири ҳастанд дар Библияи Яҳудӣ
- Ин китобҳо аз Левиҳо, аз назари Худо – на мақсади сиёсат доранд.
- мақсади коҳинҳо ва маъбад – Мақсади рӯҳонӣ доранд.
- Маъбад сохта шуд – Нобуд шуд – боз сохта мешавад.
- Ин китоб насли Довуд ва ҳукмронияшро мустақкам мекунад.

Ки навишт? – Эзро, ӯ коҳин ва Левӣ буд.

(1) Вақоенома

Чизҳои маълум дар ин китобҳо

1. Яҳудо - насли Аввал 2:1-2
 - Барои чи, ин сибт насли подшоҳон аст?
Ҳастӣ 49:8,9,10,
 - (1) Вақоенома 2:10-15 – аз Довуд
 - (1) Вақоенома 4:10 – баракати Яъбис байни насли Яҳудо
2. Подшоҳони Яҳудо – Мамлақати Яҳудо мавзӯи ин китоб.

- Мамлақати Исроил, қабул накард
- фақат подшоҳони Яҳудо, дар ин китоб аст.

3. Таърихи Рӯҳонӣ ва қудрати қоҳинҳо

- 6:1 – левиҳо – 40 бор дар китоби (1) Вақоеънома
- 66 бор дар китоби (2) Вақоеънома.

4. Вафодории Худоро нишон медиҳад

- ба насли Довуд
- ба маъбад

Чӣ фарқ дорад?

1. Зиндагии Довуд – Ҷанги Довуд ва Шоул дар ин китобҳо нест.
2. Ибодати Довуд бо сандуқи Худо (1) Вақоеънома 15:16. Сандуқ 46 бор дар ин китоб.
3. Тайёрии Довуд барои маъбад (1) Вақоеънома боби 22-29
4. Дуо ва Ситоиш (1) Вақоеънома боби 29

Хонед:

- (1) Вақоеънома 17:7-13 – Аҳди Довуд, (1) Вақоеънома 22:6-13
- (1) Вақоеънома 29:10-16,23 – Ситоиши Худо (ояти 11)
- (1) Вақоеънома 10:13-14 – Шоул – “Худо вайро миронид,,

Худо чӯёи халқи дигар – (1) Вақ. 14:17; 16:24,31

(2) Вақоеънома

- муддати 400 солро ин китоб нақл мекунад.
- саршавӣ, дар вақте ки маъбад месозанд.
- Охираш - Куруш мефармояд, ки маъбадро боз созанд.

Мухтасари Китоб

- Боби 1-9 – Хукмронии Сулаймон – 40 сол
- Боби 10-36 – 393 соли подшоҳони Яҳудо назар мекунад.
- Подшоҳоне ки маъбадро мустақам карданд – дар бораи онҳо навишта шудааст.

Сулаймон

- маъбадро сохт – Боби 1-7
- (2) Вақоеънома 1:7-12 – хирад пурсид
- дуои ӯ - 6:32-33 – мақсади башоратӣ дорад.
- (2) Вақоеънома 7:11-16 – Худо ба Сулаймон зоҳир кард.

Осо – Боби 14-16

- (2) Вақоеънома 15:1-8 – итоат кард
- (2) Вақоеънома 16:7-9 – гуноҳи Осо

Еҳӯшофот – Боби 17-20

- (2) Вақоеънома 18:9-27 - подшоҳ ва пайгамбар
- (2) Вақоеънома 29:1-6 – Маъбадро тоза кард

Ҳукмронии Худо

- (2) Вақоеънома 33:10-13
- (2) Вақоеънома 35:20-22

Асирии Бобил – (2) Вақоеънома 36:15-23

- Соли 586 пеш аз милод
- 70 сол, ки Ирмиё 29:10 нақл мекунад.
- Асирий сиёсад – 605-536 – Аз асири Дониёл (Дониёл 1:1) то баргашти Зарубобил (Эзро 1:8-11)
- Асирий рӯҳонӣ - 586 то 516 пеш аз милод. – Аз вайрони маъбад (2 – Вақоеънома 36:15-21) то таъмири Маъбад (Эзро 6:15).

Чалоли Худо

- (2) Вақ. 5:14; 7:1-3

Савол ба матни Вақоеънома – (4) Подшоҳон 24:8 ва (2) Вақоеънома 36:9 – Подшоҳи Еҳӯёкин – ҳаштдаҳ ё ҳашт сол буд. (4) Подшоҳон 24:8 дуруст меғӯяд. Дар дастхати матни қадим (2) Вақоеънома 36:9 – яқта меғӯяд «18 сол» ва дигар аз забони Ибрий ва ҳам матни орамӣ «8 сол» меғӯяд. Албатта аз дастхати қадим он

кас ки матн копия мекунад, надурӯст нависад. Тарҷумаи забони Русӣ «18 сол» мегӯяд.

Эзро

- Дар вақте 70 сол Асирии Яҳудиён дар Бобил
 - 2 Вақ. 36:20-21 – воқеаи Эзро
- Эзро боби 1-6 – назаре таърих
- Эзро боби 7-11 – хизматҳои Эзро дар Ерусалим

Ҳикояти баргаштан аз Бобил

- Эзро 1:1 – 2:70 – баргаштани якум бо ки? **Зарубобил**
Матто 1:12-13 – номи ӯ зикр шудааст дар насабноми Исо.
Ҷ аз оилаи подшоҳон буд. Ҳаҷҷай 1:1 ва волии Ерусалим шуд.
- Ки иҷозат дошт? 1:1-4
Куруши Кабир – Ишаъё 44:28, 45:1
150 сол пеш аз Ҷ, пешгӯӣ буд

Кай ин китоб навишта шуда буд? - 538 пеш аз милод

- Эзро 3:1-6:22 таъмири маъбад
- Эзро 3:1-7 – қурбонгоҳ ва маъбад
- Эзро 3:12 – назарҳои гуногун
- Эзро 4:1-5 – Азоб дар вақти Зарубобил
- Эзро 4:6-24 – азоби оянда – 50 сол оянда
- Эзро 5:3-5 – Нома ба Дарёвеш
- Эзро 6:1-12 – Дорёвеш - хонед (Доробшоҳ, дар шоҳнома, ҳам Доро 1, аз китоби «Тоҷикон»)
- Эзро 6:22-7:1 – Эстер мобайн 6:22 ва сар шавии 7:1 буд
- Эзро 7:1-8:36 – Баргаштани дуюм
бо ки? – Эзро
кай? – 458 пеш аз милод
60 сол баъд аз Зарубобил

Барои таърихи подшоҳони Форс ва Эзро ба www.dardidil.com Подшоҳони Ҳахоманишиҳон нигоҳ кунед. (ҳам китоби «Ҳудо чӯёни Тоҷикон»)

- Амалҳои Подшоҳони Форс – Эзро 4:17-24

- Амали Худо дар дили Арташасто – Боби 7

Дастӣ Худо - Эбро 7:6, 9,28, Эбро 8:18,22

Дар бораи Эбро - 7:1-12

- Эбро дар таърихи Яҳудиён, каломи Худоро чамъ кард (бо тартиб) ва низоми ибодатро дар куништ сар кард.
- таърихи дунё – ҳамвақти Будда дар Ҳиндустон, Конфусис дар Хитой, Сӯкрот дар Юнон.
- Эбро 9:1-10:44 – тақдиси халқҳо
- Эбро 9:5-7 – дуои Эбро
- Эбро 10:1-3 – халқ тавба мекунад

Оё ин дуруст аст? Аз аҳди Мусо ин дуруст буд – Такрори Шариат 7:3

Аммо аз Аҳди нав дигар фикр – (1) Кур. 7:12-14

Наҳемё

- 13 сол баъди Эбро
- 94 сол баъди Зарубобил

Фикри Асосӣ - баргаштани сеюм яҳудиён ба Ерусалим

Кай? Солҳои 444-425 пеш аз милод

Ояти Асосӣ - **Наҳемё 6:15-16**

Наҳемё кӣ буд?

1. Соқии подшоҳ
2. Марди дуо – 1:6-11
 - Наҳемё 2:4
 - Наҳемё 4:4, 9
 - Наҳемё 5:19
 - Наҳемё 6:14
 - Наҳемё 13:14,22,29,31

Роҳбар дар Ерусалим

Хондани Китоб

- Наҳемё боби 1-7 – барпо кардани деворҳои шаҳр
вақт – 52 рӯзҳо
- Наҳемё 1:1-11 – дуои Наҳемё
- Наҳемё 2:1-10 – пешниҳоди Наҳемё
- Боби 3 – Девор барно кардан
- Боби 4 – душманони қор
дуо – 4:4-5
- Боби 5 – мушкилиҳои халқ
- Боби 6 – қори душманон
- Боби 7- рӯйхати баргаштагон

Боби 8-13 – аз нав барқарор кардани Аҳди Худо 8:3,4а,5-6,8 – каломи Худоро мехонанд

- 8:9-12 – Ид барқарор шудааст.
- 8:18 – хондани китоб
- Боби 9 – тавбаи халқ
Дуои дарозтарин дар Библия
- Боби 10 – Аҳди халқ
- Наҳемё 12:27 – тақдис кардани Ҳисори Ерусалим
- Наҳемё 13:23-27 – марди пур аз эҳсосият

Эстер

Мақсад: нақшаи Худоро ба халқи Исроил нишон медиҳад

- Аммо номи Худо ягон бор зоҳир намешавад

Ояти асосӣ - Эстер 4:14

Кай - Солҳои 483-473 пеш аз милод

Хондани Китоб

- Боби 1-2:20 – интиқоби малика
- Эстер 1:1 – подшоҳ ки буд? Аҳашверӯш (Ҳишоёршоҳ) 486-465 пеш аз милод (Эзро 4:6)

- «Дар аҳди Хишоёршоҳ (асри V пеш аз милод) бисёр касон аз шаҳри юнони Милет ба Осиёи Миёна муҳоҷират намуда, дар ин ҷо маскан гирифта буданд.» (Ғафуров, «Тоҷикон» китоби якум, 112)
- Эстер 1:1-5 – хонед
- Эстер 1:9-20 – барои чӣ Вашти наомад?
кори беодоб?
Ҳомиладор буд?
Подшоҳ (1:9) маст шудааст?
- Эстер 2:1-23
- Эстер 2:9 – Дониёл бар аъкс кард
- Эстер 2:6 – Таърих аз китоби Ҳеродотус:
соли 483 пеш аз милод- Хишоёршоҳ зиёфати чанг ташқил кард
соли 479 – «юнониён бар ӯ ғолиб омад. Хишоёршоҳ барои тасалли занро гирифтанд.» Дар он вақт Эстер зани ӯ шуд.
- Эстер 2:21-4:17 – нақшаи Ҳомон
 - Эстер 3:1-11 –
- Эстер 4:1-17
- Эстер 4:8 – мумкин Эстер хонданро наметавонад
- Эстер 4:14 – фикри асосӣ
- Эстер 5:1-8:3 – ғолибии Мордахай бар Ҳомон
- Эстер 5:1 -7:10 –
- Эстер 8:4-10:3
- Эстер 8:17 – дигарон Яҳудӣ шуданд
- Иди Пурим – Забур 120 бо ин ид қироат мекунанд.

Барои чи номи Худо нест?

1. Ин китоб бо забони арамӣ навишта шудааст – номи Худо бо забони дигар проблема мешавад?
2. Мақсади китоб нишон медихад. Худо дар ҷои ақиб кор мекунад.
3. Баъзи тафсири китоб мегӯянд, ки номи Худо қутоҳ ҳаст аммо пинҳон аст. (бо забони Ибрӣ)

Айюб

- Ин қисми китоб, номи "шоирона" аст: Айюб, Забур, Масалҳои Сулаймон, Воиз ва Суруди сурудҳо.

Кай ва кӣ? – номаълум, мумкин Айюб худаш?

Фикри Асосӣ - Имони Айюб

- Агар Худо меҳрубон аст, барои чӣ одами нек азоб мекашад?
- Худо дар вақти азоб ва уқубатҳо кучо аст?

Драма: - мисли боғи Адан.

- Айюб бо ин имтиҳон ғолиб меояд ё не?
- оё мо метавонем ба Худо таваккал намоем?
- барои чӣ каси одил азоб мекашад?

Хондани Китоб

- Айюб 1:1-5 – Айюб кӣ буд? – марди росткор, бой
- Айюб 1:6-12 – Ҳамсуҳбати Худо ва шайтон
- Айюб 1:9 – бесабаб? – Мо чӣ сабаб дорем?
- Азоб аз шайтон хости Худо набуд, аммо ӯ иҷозат медихад.

Айюб 1:13-19 – Имтиҳони яқум

- бойгарӣ
- фарзандони ӯ
- Айюб 1:2-22 – Амали Айюб – имони Айюб
- 1:20 – сачда бурд
- 1:21 – Худо дод ва Худо гирифт
- 1:22 – хатое накард

Айюб 2:1-10 - Имтиҳони дуҷум

- 2:4- давои шайтон
- "пӯст дар ивази пӯстат"
- Айюб Худоро нигоҳ мекунад ё ба худаш ҳимоят мекунад
- 2:7-8 – махавии пӯст
- 2:9 – насихати зан

Айюб 2:11-13 – Айюб ва се дӯстонаш

- «ба ӯ сухане нагуфт»
- ҳам дард бо Айюб
- хафт руз нишастанд

Боби 3 – 31 – Имтиҳони сеюм - насихатҳои дӯстон

ақидаи дӯстон – ақидаҳои хато:

А. каси одил азоб намекашад! 4:7, 8:20

- Кори хуб, хулоса баракат
- Кори хато хулоса ҷазо

Б. Айюб айбдор аст

- Айюб 15:5 – гуноҳи ту
- Айюб 22:5 – «оё шарорати ту бузург нест.
- Ва гуноҳи ту беинтиҳо нест.»

Г. Худо Айюбро ҷазо медиҳад

- Айюб 5:17 – ҷазои Худоро рад накун
- Айюб 8:20 – Худо беайбро тарқ наменамояд

Айюб **шикоят** бо Худо, гуфтугӯ бо Худо. Мисли Умари Хайём, Ирмиё, ё Довуд

1. Худо маро гӯш намекунад 13:24 – дуои Айюб
2. Худо маро ҷазо медиҳад – 6:4
3. гуноҳкорон пеш мераванд – 21:7

Хатоҳои Айюб ба дӯстон

- Айюб 6:14 – Маъюс аз ҷониби ёраш сазовори марҳамат аст.
- Айюб 16:2 – «ҳамаамон тасаллидиҳандагони ғамовар ҳастед»
- Айюб 18:3 – дӯсти ӯ мисли гов ва беақл
- Айюб 32:1-2 – Айюб дар назари худ одил буд

Охир Худо гап мезанад

- Айюб 42:4 – Худо

- Айюб 42:5-6 – ҷавоби Айюб
- Айюб 42:7-10 – хатои дӯстон
- Айюб 42:10 – вақте ки ӯ барои дӯстони худ дуо гуфт, воқеаи дигар шуд.

Хулосаи китоби Айюб

- Худо доим дар фикри имони шумо, одам доим дар фикри зиндагиаш
- Роҳи Худо ақлнорас аст
- Ба ҳукмронии Худо – таваккал кунед!

Исо дар китоби Айюб

- Айюб 16:19-22 – адвокати мо
- Айюб 19:25 – фидиягузори ман зинда аст!
- Исо мисли ӯ азоб кашид.
- Ин нақшаи Худо буд, ки Исои Масеҳ азоб кашид.
- Матто 27:46 – “Худои ман, Худои ман! Чаро маро тарк кардаӣ?”

Забур

- Ин таронаҳои ҳамду санои Исроил аст.
- Ин китоб дар Инҷил бисёртар иқтибос шудан.
- «псалтир» - ин аз юнонӣ, ва маънии шеърҳои сурудӣ
- Номи «Забур» аз арабӣ аст. Форсӣ «Мазомир» مزامير
- Асосӣ ин китоби Довуд аст.

Мақсади Китоб – ин барои парастии имондорон дар вақти подшоҳон. Калонтарин китоб дар Китоби Муқаддас. Аз ин китоб тасало, оромӣ ва умед пайдо мешавад.

5 китоб дар Забури ибрий

Мувофиқи тавроти Мусо, Забур дар қонуни ибронӣ ба панҷ китоб тақсим карда шудааст. Ҳам дар байни 600 сол ҷамъ шудааст.

1. Ҷамъ шудани Довуд – Забури 1-39
Вақоенома 15:16 ва 19 – Довуд ва каси дигар ин забур ҷамъ карданд.
2. Ҷамъ шудани Ҳизқиё ё Иӯшиёху - Забур 40-70 ва Забур 71-87
(2) Вақоенома 29:30 ва Масалҳо 25:1
3. «Ософ» ин мард, 12 тарона навишт
Забур 72-82 аз ӯ аст. (ҳам Забури 49 номи ӯ дорад)

4. Чамъ шудани Эзро ё Наҳемё

- Забур 88- 104 – китоби 4
- Забур 105-150 – китоби 5
- Наҳемё 12:45-47

Таронаҳо аз кӣ ҳастанд?

- 50 номаълум ҳастанд.
- Довуд – 75 таронаҳо
- Мисли Забури 2 ва 93, аз ҳисоби Аъмол 4:25 ва Ибриён 4:7 маълум шудааст.
- Ософ – 12 таронаҳо
Ин кас роҳбари суруд мекард. – Эзро 2:41
- Бани Кӯраҳ (оилаи Кӯраҳ) – 10 таронаҳо
Забур 41, 43-48 ва 83-84, 86, 87
Ў аз аъли Левӣ ва вазифаи таронаҳо ва парастии халқ.
- Сулаймон – 2 та
Забур 71 ва 126
- Мӯсо – Забур 89
- Ҳеймон – Забур 87 ва Эйтон Забур 88 –
Онҳо бо хирад буданд – (3) Под. 4:31 ва (1) Вақ. 15:19

Чизҳои ба хотир овардан дар вақти тафсири Забур

1. Агар воқеаи он забур медонед, бо ин тафсир кунед.
2. Баъзи таронаҳо бо ибодати Исроил вобастааст.
3. Таронаҳо бо равиш ё шеваи шеър навишта шуданд
4. Баъзе бо мақсади пешгӯӣ навишта шуданд.
5. Ёздаҳи таронаҳои дигар дар Аҳди Қадим, ки дар ин китоби Забур нестанд.
(Мисли Хуруҷ 15 – суруди Мусо)

Намуди таронаҳо

1. Ситоиш – Забур 99 ва Забур 8
Шукргузорӣ аст
2. Азоб дорӣ – Забур 3-7

Сурудҳои Сууд – Забур 119-133 Ҳаҷ ба Эрусалим. Ин таронаҳо барои ид суруд мекуанд. Мисли Забури 120.

3. Лаънатхонӣ

Забур 7, 34, 39, 54, 57, 58, 68, 78, 108, 136, 143

- Ҷазои Худо – на қасосгирӣ инсон файёд мекунад
- Ҷазои Худо барои розигирии адолати Худо.
- Гуноҳ маъқум мекунад. Ин услуби шеър барои ин.
- Ин забурҳо бо кишвари Исроил вобаста ва ҳозир малукути Худо ин хел намекунад.

Барои чӣ раками Забур дар тарҷумаи дигар, фарқият дорад?

Форсӣ ва Англисӣ раками дигар аст. Мисли Забури 22, Забури 23 аст. Фарқият аз ҳисоби Септуагинта (LXX), тарҷмаи Ҳафтод мутарҷим бо забони Юнонӣ ва ҳисоби Латинӣ. Тоҷикӣ ва Русӣ аз ҳисоби Септуагинта рафтор мекунад.

Фарқият ин хел аст: Забур 9 дар ҷои дигар Забури 9 (оятҳои 1 то 21) ва Забури 10 (Забур 9:22-39, тоҷикӣ) ҳисоб аст. Ва Забур 146 ва 147 дар ҷои дигар Забур 147, пас ҳама якҷоя 150 таронаҳо ҳаст. Китоби Забур умуман 150 тарона дорад.

«Дафтарчаи Назаре Ҳастӣ то Забур» Аз Накҳати Ҷон, Душанбе, 2006.

Ин маълумотҳо аз [Talk Thru the Bible](#) Bruce Wilkinson and Kenneth Boa, (Thomas Nelson Publishers, 1983)-ро таъдил шудааст. Ин дафтарча таъдил ва истофода карда мумкин аст, фақат сарчашмаи он маълум кунед.

1 Солҳо тақрибан аст, ва аз [Talk thru the Bible](#), Wilkinson and Boa, Thomas Nelson Publishers, 1983.